

єсть він працювати, чи то в варстаті, чи в фабриці, чи на наших землях, аби заробити на сеї драгійшій кущині хліба для себе, жінки і діти? Українські наші люблять говорити про велику й могутню Україну, а чи не бачите, або чи не чуєте, скільки то соток тисяч нашого народу, нашої бідноти рік-річно покидає ізза злиднів і нужди рідну землю і біжить в світ за очі, аби тільки з праці рук своїх на чужій землі вижити? Як вітер зерн піску на всі сторони світа розкидає, так еміграція розпорошує українську бідноту по цілм світі! Коли в таких злиднях живеться українській бідноті, то нічого дивного, що наш нарід як учені виказали — тілесно занепадає, карцюватіє, що порівнюючи, дуже великий процент припадає мертвих дітей уже при самім народженю, що задля браку удержання живих дітей, дуже великий процент їх за молоду вже гине, що смертельність нашого народу слівце чи не найбільша з поміж усіх народів в Європі.

А коли соціалдемократія бореться за те, аби наші робітники міста й села коротше працювали й більшу платню за свою кровавну працю діставали — аби вкращити умови їх праці і життя, аби берегти їх здоров'є, їх жінок і дітей, то чи се доматанє вороже народови? Чи українські соціалдемократи, борючися за хліб, добробут і здоров'є величезної більшости нашого народу є його ворогами, ворогами власного народу?

Та сила й могутність народу не залежить тільки від того, як великий він числом і яке матеріальне (тілесне) його становище й житє, але також від того, як він духово живе, яка його культура, освіта і т. п.

А коли духове житє і культура народу стоять високо? У нас звичайно думають, що культура народу залежить від того, кілька має нарід своїх мислителів, учених, поетів, музиків, артистів-малювників і т. д. Колиб воно дійсно так було, то пр. московський нарід, який має свого Тургєнева, Достоевського, Пушкіна, Толстого, Лєрмонтова, Горького, Мєчнікова, Чайковського, Шалівіна, висше стояв би культурою від такого маленького народу, пр. яким є Фін-